

מעדני אשר

גיליון רצ"ב
(שנה ז')
פרשת נח תשע"ו

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

אדם שמחזיק אוכל רותח בידו האם נאסר המאכל משום שבלע מידו של האדם והוא אבר מן החי?

בפרשתן ט"ד 'אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו.

ופירש רש"י שאסר להם אבר מן החי.

יש לחקור כשאדם מחזיק אוכל חם בידו האם נאסר התבשיל משום פליטה של אבר מן החי וכן משום איסור בשר ארס או דילמא ליכא איסורא.

ראשית דבר צריך לברר האם יש איסור לאכול בשר או אבר אדם.

הנה הרמב"ן ויקרא י"א ג', וכן כתובות ס' ע"א, וכן כתב בשו"ת הרשב"א חלק א' סימן שס"ד הובא בגר"א יור"ד סימן ע"ט ס"ק א' סבירא ליה דבשר אדם מותר באכילה.

ומביא ראיה: מהא דאמרינן בגמ' כתובות ס' ע"א דדם אדם מותר באכילה מן התורה, ואם נאמר דבשר אדם אסור באכילה מן התורה, הא קימ"ל בגמ' בכורות ה' ע"ב היוצא מן הטמא טמא, ואילו היה בשרו אסור, אף דמו היה צריך להיות אסור, אלא ש"מ שאין איסור לאכול בשר אדם.

וכן כתב הר"ן כתובות כ"ד ע"ב שאין איסור בבשר אדם, ואף משום אבר מן החי ליכא איסורא, כיון שאינו טעון שחיטה וכל שאינו טעון שחיטה אינו אסור משום אבר מן החי.

וכן כתב הראב"ד הלכות מאכלות אסורות פרק ג' הלכה ד' דליכא איסור אבר מן החי באדם, כיון שאינו טעון שחיטה, עיין במנחת חינוך מצוה תנ"ב מביא חבילה גדולה של פוסקים דסבירא ליה דבאדם לא שייך איסור אבר מן החי, עיין מהרי"ט אלגזי בכורות פרק א' אות ד', שהאריך בכל הג' שיש, וכן משנה למלך הלכות מאכלות אסורות פרק ב' הלכה ג'.

אבל הריטב"א כתובות ס' ע"א ע"א כתב דבשר אדם אין היתר לאכילתו, דאם מחיים הרי אסור משום אבר מן החי, ואם לאחר מיתה הא אסור בהנאה משום דמת אסור בהנאה.

ושיטה שלישית היא שיטת הרמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ב' הלכה ג' שכתב שבשר האדם אינו אסור בלא תעשה, לפיכך האוכלו אינו לוקה, אבל אסור בעשה, שהרי מנה הכתוב ויקרא י"א ב' שבעה מיני חיה ואמר בהן זאת החיה אשר תאכלו משמע דווקא את אלו ממיני החיה תאכלו, אבל חוץ מאלו אסור לאכול כגון אדם שנקרא חיה כדכתיב ויהי האדם לנפש חיה ולא הבא מכלל עשה עשה.

יש להקשות: לשיטות שבשר אדם אסור מן התורה, א"כ אם אדם נגע באצבעו במאכל רותח שהיד סולדת בו או ששתה משקה רותח עד שהרגיש כמי שנכווה, היה צריך להיות שהמאכל יאסר, מדין בליעת טעם שנפלט מבשר אדם וזו לא שמענו, קד הקשה בקהלות יעקב חולין סימן ה'.

איכא כמה תרומים:

א. ע"פ מה שכתב בשו"ת עמודי אור סימן נ"ד וז"ל ודבר ברור הוא דכל זמן שהוא חי אינו מבלע כלל, דאטו אם יכבוש בעל חי או אדם בתבשיל צונן מעת לעת או בציר כדי שיתחיל להרתיח יאסור זה לא ניתן להאמר, וה"ה אם נפל לרותח אם לא נבדל האבר מחיותו לא שייך בליעה, לפי הנ"ל אתי שפיר כיון דהאדם חי לא שייך שיפליט, קד תירץ בקהלת יעקב חולין סימן ה'.

אבל מביא דאיתא בשו"ת חתם סופר יור"ד סימן צ"ד שהיה עובדא דנפל תרנגולת לתוך קלחת חלב רותחת והורה גאון אחד שאסור למכור החמאה אפילו לנכרים משום דבשר בחלב אסור בהנאה, והזכירו תלמידי חכמים לפניו דהא בשר עוף בחלב מותר בהנאה, והשיב דמכל מקום אסור לבן נח מטעם אבר מן החי, שהרי נבלע מהעוף בהחמאה בעודו בחייה, חזינן שסבירא ליה שאף בדבר חי שייך פליטה.

וכן בפרי יצחק חלק א' סימן כ"א הביא ראיה שהחי מפליט: מהא דאיתא בגמ' חולין ח' ע"ב דאקשינן למ"ד דסכין ששחט בה טריפה צריך הגעלה בחמין, לפי שבית השחיטה רותח, דא"כ גם סכין דהיתרא היינו ששחט בה בהמה כשרה נמי תהא צריכה הגעלה לפי שבלעה שמנונית דאבר מן החי, ומתרצת הגמ' אמתי נעשה הבית השחיטה חם כשנגמר השחיטה, ואז זה לא אבר מן החי, משמע דאם היה חם לפני גמר שחיטה היה נאסר הסכין מחמת בליעת אבר מן החי, חזינן דהחי מפליט ומבלע, דהא כל זמן שלא נגמרה שיעור שחיטה הרי היא חיה לכל דבריה.

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' חולין ק"ב דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת ולא חל איסור אבר מן החי אלא אחר שתלש את האבר, ולדידיה נראה שבעוד האבר מחובר בהמה אינו אסור בנותן טעם דהא אכתי לא חל עליו איסור דאבר מן החי, ונראה דאפילו למ"ד דבהמה בחייה לאברים עומדת, מ"מ רק בבהמה אבל לא באדם, קד תירץ בקהלת יעקב חולין סימן ה', והאיסור עשה אפשר לתרץ ע"פ השיטות דלא אמרינן טעם כעיקר בעשה, עיין בחדושי הרא"ה כתובות ס' ע"א משמע שיש איסור לא תעשה בבשר אדם חוץ מאבר מן החי.

ברכת מזל טוב

לידידינו מגדולי אנשי החסד והמעש בעירנו בית שמש
הרב רפאל בנימין רוזנבלט שליט"א

ראש הקהל דהסידי בויאר בית שמש

לרגל שמחת היכנס בנו כמר יצחק נ"י לעול התורה והמצוות במז"ט

יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים יזכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו

המברכים קהלת הקודש ב"מ ע"ה

בואן - אשכנז - וויזן - גולדיא אברהם יצחק - אשכנז

ע"ה א"מ אשכנז: אשכנז אשכנז

לעל"ג הרב משה בן הרב יוסף דוד ז"ל, ומרת מלכה מחלה בת הרב מרדכי זיסקינד ע"ה
נתרם ע"י ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ניו יארק

מי שמגדל יתום בתוך ביתו האם מקיים מצות פרו ורבו?

בפרשתן ט' א' ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ.

כתב בחכמת שלמה אה"ע סימן א' וז"ל והנה נסתפקתי במי שגידל יתום ויתומה בתוך ביתו אם נחשב זה קיום פרו ורבו, כיון דאחז"ל סנהדרין י"ט ע"ב המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו כאילו ילדו, א"כ יש לומר דהויא נמי כאילו קיים פרו ורבו או עכ"פ אינו דומה לולד ממש ולא קיים בזה פרו ורבו, ולכאורה נראה דזה תלוי בפלוגתא הט"ז עם הדרישה ביר"ד סימן רמ"ב דדעת הדרישה דכל מקום דנאמר כאילו אין המוקש שוה אל מי שמקיש לו, והט"ז חולק דהוא שוה ממש, ולכך ה"נ להדרישה כיון שאינו שוה ממש, ולכך נהי דאמרינן כאילו ילדו מ"מ אינו לידה ממש ואינו יוצא בה ידי פרו ורבו, אבל להט"ז שהוא שוה ממש אז יוצא בה ידי חובתו, מיהו אף להדרישה מ"מ הויא רק אם לא הוליד כלל, אבל אם הוליד ומתו, וגידל יתום ויתומה ודאי קיים מצות פרו ורבו, דממא נפשך אם בעינן לידה הרי הוליד ממש ואף דלא גדלם הרי הגדיל יתום ויתומה ונהי דלא הוליד עכ"פ גידל ויצא ממא נפשך כן נראה לי לדינא, עיין בשו"ת בית האוצר כלל ק"פ, והנה יש אריכות גדולה בכענין כל הכאילו בש"ס אם הויא כאילו ממש, עיין בספרי מעדני אשר חלק ג' פרשת ויקרא האם מי שלומד תורת הקרבנות האם הויא כאילו הקריב ממש, וידוע מה שכתב הבני יששכר שכל המצות שהם כאילו בגמ' מכפר כל עבירות של הכאילו.

מדוע שואלים את האדם עסקת פריה ורביה מדוע באף מצוה

אין שואלין אותו בלשון עסקת?

איתא בגמ' שבת ל"א ע"א דאחד מן השאלות ששואלים בשמים את האדם בשעה שנכנס לדין עסקת בפריה ורביה.

יש להקשות: מדוע נקט לשון עסקת ולא לשון קיימת, כך מקשה המהרש"א שם, וכן החיד"א בספרו פתח עינים שבת ל"א ע"א.

איכא כמה תרוצים:

- א. הכונה האם עסקת שאנשים יקיימו פרו ורבו היינו להשיא יתום ויתומה, כך תירץ המהרש"א בחדושי אגדות שבת ל"א ע"א.
 - ב. שפיר נקט עסקת בפרו ורבו, ולא קיימת, דאין בידו שיהיו לו בנים או אם היה לו להשאירם ברכה אחריו ושלא ימותו בחייו ומשכחת לה דיעסוק בפרו ורבו כמצוותו לשם שמים ולמעבד כמה טצדקי ולא יעלה בידו לכן שואלים עסקת בפרו ורבו, דאם יעסקו כדניו ולא הויא בני או הויא ליה ומתו אינו נענש, כך תירץ החיד"א בספרו פתח עינים שבת ל"א ע"א.
 - ג. שאלה הנ"ל קאי על דברי תורה, שצריך האדם לבא למדה שיכול לחדש דבר מושכל מלבדו, הוא נקרא עסקת בפריה ורביה, כמו שכתב האר"י ז"ל לא יהיה בך עקר שאינו יכול להוליד בשכלו, וצריך לקבוע עת לזה לחדש חדושי תורה, כך כתב הפנים יפות פרשת ויחי בראשית מ"ט ט"ו, וכן החיד"א בספרו פתח עינים שבת ל"א ע"א.
- וכעין זה כתבו הספרים לפרש:** הא דאמרינן בגמ' סנהדרין כ"א ע"ב אמר רבה אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם לאדם ספר תורה, מצוה לכתוב משלו, דהיינו אע"פ שיש לאדם הרבה חדושי תורה מאביו, מ"מ יש מצוה לכתוב ולחדש משלו.

איך יכול להיות שעבד מחויב במצות פרו ורבו

הא כל שאשה פטורה עבד נמי פטור?

הנה איתא בתוס' חגיגה ב' ע"ב ד"ה לא תוהו וז"ל יש מפרשים דעבד אינו מצווה על פריה ורביה, וראיה מהא דאמרינן בגמ' יבמות ס"ב ע"א היו לו בנים בעבדותו ונשתחרר, חזינן דבעבדות אינו מקיים מצות פרו ורבו.

אבל התוס' דחו דבריהם: ומביאים ראייה מן הירושלמי מועד קטן פרק א' הלכה ז' דעבד חייב בפריה ורביה, והא דיבמות היינו משום דבעינן מיוחס אחריו וזה אינו מיוחס אחריו, ואפילו ישראל שיש לו בן מן השפחה אינו קרוי מיוחס אחריו, ועוד דפרו ורבו אכלהו בני נח כתיב אפילו לכנען, עיין גיטין מ"א ע"ב דכתבו דעבד אינו מצוה על פריה ורביה, עיין פנ"י שם שהקשה סתירת התוס', ועיין בטורי אבן כיון דלא מתיחסים אליו איך יכול להיות שחייב.

יש להקשות: לשיטות שעבד חייב בפרו ורבו, הא אמרינן בגמ' חגיגה ד' ע"א דעבד חייב מצוות כאשה, וכל שהאשה חייבת עבד נמי חייב, וכל שהאשה פטורה עבד פטור, א"כ פרו ורבו דקימ"ל רמב"ם פרק ט"ו מאישות הלכה ב' דנשים פטורות, א"כ איך יכול להיות שעבד חייב, כך הקשה המנחת חינוך מצוה ב', וכן בטורי אבן בקונטרס אבני מלואים חגיגה ב' ע"ב, וכן פני יהושע גיטין מ"א, וכן במשנה למלך פרק י' מהלכות מלכים הלכה ז'.

איכא כמה תרוצים:

- א. כלל זה אינו אלא במצות עשה שהזמן גרמא דעבדים כנשים, אבל במצות עשה שאין הזמן גרמא או בלא תעשה דנשים חייבות, רק דאימעטו מגזירת הכתוב כגון בהשחתת זקן, לא אימעטו רק נשים ולא עבדים, כך תירץ המשנה למלך פרק י' מהלכות מלכים הלכה ז' ב"ד והכלל העולה.
 - ב. כיון דעד מתן תורה גם הגויים היו מחויבים, אלא דלא נשנית וניטלה מהם בסיני, אבל עד סיני היו חייבים, א"כ נהי שניטלה מהגויים דפקעה קדושתם, אבל עבד דאתוסף עליו קדושה להרבה מצוות, לא פקעה ממנו המצוה שנצטוו מתחילה, אף על פי שהנשים פטורות, שהם אינם חייבים בשום פעם במצוה זו, אבל עבד שהיה חייב בה קודם מתן תורה, וכעת ניתוסף עליו קדושה, לא פקעה ממנו המצוה דמעיקרא, ומאשה לא ילפינן אלא לחייבם במצוות שבן נח פטור ונשים חייבות, גמרינן לה לה לחייבם, אבל מצוה שבן נח היה חייב מתחילה רק שניטלה ממנו, ועבד דניתוסף עליו קדושה לא נפקע ממנו, וחייב בה בלא הגזירה שוה, כך תירץ הטורי אבן חגיגה ב' ע"ב קונטרס אבני מלואים.
 - ג. הא דגמרינן עבד מאשה רק בדברים שגזירת הכתוב שנשים פטורות, אבל אם יש סברא לפטרם לא מקשינן עבד אם אצלו אין הסברא, א"כ פרו ורבו הטעם שנשים פטורות מבואר בגמ' יבמות ס"ה ע"ב דילפינן מדכתיב וכבשוה איש דרכו לכבוש אבל אשה אין דרכו לכבוש, א"כ בעבד שלא שייך סברא הנ"ל דהיא כן דרכו לכבוש, א"כ לא מקשינן לאשה, לכן עבד חייב אף שנשים פטורות, כך תירץ הפני יהושע גיטין מ"א ע"ב, וכן בטורי אבן.
- ובספרי מעדני אשר** שנת תשס"ז פרשת בהר דנתי באריכות בחקירת הפוסקים באיזה גיל מתחייב עבד במצוות, כיון דאיתא בגמ' חגיגה ד' ע"א דעבד חייב במצוות כאשה דילפינן מגזירה שוה א"כ זמן חיובא נמי כאשה בן י"ב שנה או דילמא שאני אשה שבינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש כמבואר בגמ' נדה מ"ו ע"ב. ובעבד זה לא שייך, והיכא שיש סברא אין להקיש עבד לאשה.

האם כשרואים קשת בלילה צריך לברך?

בפרשתן ט' י"ד והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן.

וכתב בתרגום יהונתן בן עוזיאל ויהי כד אפרוס ענני יקרא עלוי ארעא ותתחמי קשתא ביממא.

יש לחקור האם כשרואה הקשת בלילה צריך לברך או דילמא אינו צריך לברך.

הנה בשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן קכ"ד נשאל על מה שנזדמן שראו הקשת בלילה אם יש לברך ברכת הקשת.

ומסיק: דהשל"ה בפרשתן כתב דהקשת לא תיראה אלא ביום כשהשמש נגד הענן, ומ"מ כיון שבגמ' לא חילקו בדין ברכה זו, יש לברך אף בלילה, דאע"פ שעל פי הרוב לא תיראה הקשת בלילה, מכל מקום אם לפעמים על צד מיעוטא דמיעוטא יזדמן שתיראה, יש לברך, ומביא ששמע שהגה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל בירך על הקשת בלילה.

וכן כתב בספר נחמד למראה על הירשלימי ראש השנה ריש פרק ב' דף קפ"ד ע"ב וז"ל בשנתנינו זאת התר"ג ראינו בעינינו מליל ח' אדר, וכמה לילות אחריו את הקשת שהיה לבן וכמין תכלת, וכבר כתבו הפוסקים שהרואה את הקשת מברך, ואין לומר שדוקא קשת הנראית ביום במיני גוונים שונים מברך, אבל קשת הנראית בלילה אין לברך, הא ליתא וצריך לברך שהכל ענין אחד הוא.

יש להעיר: מהא דכתבו התוס' ראש השנה כ"ד ע"א ד"ה גירי דאין קשת אלא ביום, עיין בספר פסקי תשובה בשמטות לסימן ל"א שהקשה קושיא הנ"ל.

האם מותר לספר לחבירו כשיש קשת?

הנה כתב החיי אדם כלל ס"ג אות ד' וז"ל מצאתי בספר אחד, שמו נעלם ממני, שאין להגיד לחבירו שיש קשת, מטעם מוציא דבה הוא כסיל.

וכן פסק המשנה ברורה אור"ח סימן רכ"ט שלא יאמר לחבירו כשיש קשת, משום דמוציא דבה כסיל הוא.

יש להקשות: מאי שנא מהא דקימ"ל יור"ד סימן ת"ב ס"ק י"ב מי שמת לו מת ולא נודע לו אין חובה שיאמרו לו ואפילו באביו ואמו ועל זה נאמר מוציא דבה כסיל הוא, וכתב הרמ"א דנהגו להודיע לבנים זכרים שמת אביהם ולא הוא בכלל מוציא דבה כסיל הוא, כיון שיש תועלת שיאמרו קדיש, א"כ גם בקשת יש תועלת לומר לחבירו כדי שיברך על זה, כך נשאל בשו"ת שלמת יוסף להגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל סימן ר"ד.

ומתריץ: שאני התם שהוא לתועלת הנפטר אין אנחנו רשאים לוותר על תועלתו, משא"כ בזה, הלא באמת אפשר דבאותו רגע כבר אינו נראה.

אבל בספר ברית כהונה מערכת ק' אות ג' כתב שהמנהג פשוט שכל הרואה קשת בענן אומר לחבירו כדי לברך הקשת, ואין זה בכלל מוציא דבה כסיל הוא, שאדרבה אנו נותנים תודה וברכה להשיות אשר בחסדו כרת הברית הזאת שלא להשחית את עולמו, וטפי עדיף להגיד לזולתו כדי שהחי יתן אל לבו לשוב אל השיות, ולהטיב את מעשיו.

איך מותר לברך על הקשת האסור להסתכל על הקשת?

קימ"ל אור"ח סימן רכ"ט ס"ק א' הרואה הקשת אומר ברוך אתה ה' אמ"ה וזכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו.

יש להקשות: איך מותר להסתכל על הקשת בשעה שמברכין, הא אסור להסתכל על הקשת כמו שמבואר בגמ' חגיגה ט"ז ע"א.

הנה איתא באבודרהם ע"מ שד"מ, מובא בבית יוסף אור"ח סימן רכ"ט וז"ל נשאל הרא"ש, איך מסתכלין בקשת כשמברכין, והא אמרינן בגמ' חגיגה ט"ז ע"א המסתכל בקשת עיניו כהות.

והשיב: דאין מסתכל כרואה, כי המסתכל מוסיף ומדקדק בהבטתו יותר מהרואה.

וכן בספר חסידים לרבי משה הכהן בן אהות של הרא"ש אות צ"ט כותב וז"ל שאל שאלתי לאיש אדוני הארץ את דודי ורבי הר"ר אשר ז"ל איך נוקשים כל העולם בפח העבירה הזאת בהסתכלם בקשת אשר יהיה בענן, והא אמרינן בגמ' חגיגה ט"ז ע"א כל המסתכל בקשת אינו חס לכבוד קונו, ועוד האין מברכין עליו הנאמן בבריתו, והלא אי אפשר לברך עליו אלא אם כן יראהו, ענה דודי ואמר לי כי לשון המסתכל אינו אלא שמביט בכיוון זמן ארוך למה הוא דומה ולמי ידמהו וישווהו, אבל לישא עיניו ולראות בו כרגע שפיר דמי.

וחילוק זה בין ראייה להסתכלות: כתב המגן אברהם אור"ח סימן רכ"ה ס"ק כ' נמי לגבי הדין שאסור להסתכל על אדם רשע, דדוקא להסתכל בו ביותר ולהתבונן בצלמו ודמותו אסור, אבל ראייה בעלמא שרי.

וכן כתב המגן אברהם אור"ח סימן קכ"ח ס"ק ל"ה דלגבי איסור הסתכלות על הכהנים, נמי ראייה בעלמא מותר, ומסיק אבל משום זכר למקדש שלא היו מסתכלין כלל משום כבוד השכינה אין מסתכלין.

וכן כתב האור החיים הקדוש בספרו חפץ ה' שבת קי"ח ע"ב לגבי איסור הסתכלות במילה.

וכן כתב בספר יוסף אומץ יוזפא סימן תע"ד שאע"פ שבספר חרדים כתב בשם הרמ"ה שאסור להסתכל בלבנה, מ"מ נראה לי שבראייה בעלמא אין איסור כלל, ודוקא בהסתכלות שמביט בה בעומק לבבו אסור, וכדמוכח לי שנא דהמסתכל בכמה מקומות בש"ס.

אבל מדברי הסמ"ע חו"מ סימן קנ"ד ס"ק י"ד משמע להיפך, שהוא כתב על מה שכתב הרמ"א שם שיש לזהר שלא להסתכל בבית חבירו, שלשון הסתכלות, היינו הסתכלות בעלמא, בלא כוונת ראות, חזינן שהוא חולק על כל הראשונים הנ"ל, וצ"ע איך חולק על כולם, כך הקשה ביד מלאכי כלל קע"ט, וכן בספר מערכי לב חלק ב' דף ר"א, וכן בחות יאיר בספרו מקור חיים אור"ח סימן רכ"ט, וכן בדעת תורה אור"ח סימן רכ"ה.

מעדני אשר: נראה לפי מה שכתב החיד"א בספרו עין זכור מערכת ה' ס"ק ג' שלפעמים לשון הסתכלות הכונה נמי לראיה בעלמא, ולפעמים היא הכונה דווקא בעומק, ומביא ראיות לזה, לפי הנ"ל נראה דלא קשה מידי מהסמ"ע דהכל לפי הענין, דלגבי איסור של עין הרע אסור אפילו הראיה בעלמא, משא"כ לגבי שאר איסורים.

מכתבים למערכת

ויכלו בשבת אחר התפלה האם חייב לאמרה ביחד עם עוד אחד

מה שהבאתם מחלוקת המשנה ברורה והחזון איש האם את הויכלו שאומרים אחר שמו"ע צריך לאמרה בשנים, שהחזון איש סבר שאין צריך.

הרב אהרן הכהן פערל שליט"א ברוקלין יש לציין דבספר מעשה איש חלק ד' ע"מ קכ"א בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א שאמר לו החזון איש שאם איחר לומר ויכלו עם הציבור ינהוג כמו כולם לומר ויכלו עם אחר, למרות שבספרו כתב דאין צריך לאמרו בשנים.

הרב אברהם הבר שליט"א ירושלים נראה להביא ראיה לדעת החזון איש שאין כאן דין עדות ממש, דהא אין עדות בלילה.

האם באשה ובעלה יש את הסברא שאין שליח לדבר עבירה

מה שדנתם האם באשה ובעלה שייך את הסברא של אין שליח לדבר עבירה, דברי הרב ודברי התלמיד.

הגאון רבי אליעזר יחיאל קונשט שליט"א מראשי ישיבת קול תורה נראה דע"פ מה שכתבו הפוסקים דלכן אין שליח לדבר עבירה, משום דכסבור שלא ישמע לו, א"כ אפשר לומר באשה שאין לה אשה כשירה אלא שעושה רצון בעלה, אולי יש לומר שלכן יש שליח לדבר עבירה. מעדני אשר: יש להעיר דלגבי לעבור איסור לא מיסתבר לומר איזה אשה כשירה עושה רצון בעלה.

הגאון רבי יעקב איזנבאך שליט"א דומ"ץ בקרית ספר

הרב שלמה כהן שליט"א קרית ספר יש לציין מרגניתא טבא דאשכחן בספר אבני שוהם לבעל התהלה לדוד (הודפס בתהלה לדוד חלק ב' בסופו חידושים על הרמב"ם פרק ז' ממעילה הלכה ב' ד"ה ומ"ש רבינו) דכתב דכיון דאשתו כגופו, א"כ אין כאן סברא של אין שליח לדבר עבירה, ואדרבה יש שליח, ואין הסברא של דברי הרב, ולכן יתכן שיש שליח.

מי שאין לו פת או אין האם יש לו חיוב לקדש

מה שדנתם באריכות במי שאין לו פת או אין האם יש לו חיוב לקדש, ופסקתם שאין חיוב, והבאתם דשיטת הב"ח דחייב לברך.

הרב יצחק קדמון שליט"א שלעבים

יש להעיר, דא"כ מדוע קימ"ל ביום הכיפור שחל בשבת שאין עושין קידוש על השבת, יעשה קידוש כפה בלא אכילה.

מה ענה אדם הראשון להקב"ה שלכן אכל

בגלל שחווה אמרה לו הא הזינהו אותו מיתה

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתיב בפרשת בראשית ג' י"ב ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל, דיש להקשות: איזה תשובה הוא זה, הא אפילו קל שבקלים לא מתרץ כזה תרוץ, ובודאי לא אדם הראשון. ועוד: וכי אדם שיש לו אזהרת מיתה אם יאכל את עץ הדעת, ילך להתפתות אחרי ציווי של אשתו, משל למה הדבר דומה לאדם שהזינהו אותו שלא ילך למקום פלוני שיש שם סכנת מות, והלך לשם ושאלו אותו מדוע אתה הולך שם, וענה בגלל שאשתי אמרה לי. ותרצתם בכמה אופנים, ובאחד מן התרוצים הבאתם בשם הראשונים שכוונתו לומר שאתה נתת לי אשה לעזר והיה לי לבטוח עליה שלא לעשות דבר כי אם לעזר, בשביל כך קבילתי מידה.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

יש להקשות הרי בגמ' יבמות ס"ג ע"א דרשנן על הפסוק אעשה לו עזר כנגדו, זכה ועזרת, לא זכה כנגדו.

מדוע מברכים על פירות שגדלים באדמה

בורא פרי האדמה ולא בורא פרי הארץ כמו בלחם

מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים על הא דאיתא במשנה ברכות ל"ה ע"א על פירות הארץ אומר בורא פרי אדמה, חוץ מעל הפת שאומר המוציא לחם מן הארץ, דיש להקשות מדוע על פירות אדמה מברכים בלשון פרי האדמה, ומדוע בלחם מברכים המוציא לחם מן הארץ, שיברכו בתרווייהו בלשון הארץ או בתרווייהו בלשון האדמה, ותרצתם בשמונה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחזיקי הדת

נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בספר יאיר אור מהמלבי"ם ז"ל חילוק בין ארץ לאדמה, דארץ כולל כל מה שבתוך הארץ, ואדמה הוא רק מה שלמעלה, ועיין בירושלמי ברכות פרק ט' סוף הלכה י"ב דשורשי חטה בוקעין בארץ נ' אמה, א"כ מוכן דעל הלחם שבא מחטה מברכין מן הארץ משום דרששו מגיעין עד מתחת הארץ, משא"כ שאר פירות השרשים הא באדמה.

הרב מרדכי חיים שליט"א ירושלים עורך הגליון הנפלא פנינים

נראה לציין עוד תרוץ שכתב הבן איש חי בפרשת פנחס וז"ל ומה שלא תקנו לברך בורא פרי הארץ, מפני כי שם ארץ משובח יותר משם אדמה, חדא משמעות דרשיון, דהארץ לשון רצון, ועוד שם ארץ נזכר תחלה בתורה בפסוק בראשית, וגם בבריאת העולם נזכר שם ארץ יותר, וגם נזכר שמו של הקב"ה עליה, דכתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וכתוב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים לכך כדי לחלוק כבוד ללחם שהוא משובח יותר מפרי האדמה הזכירו בו לבדו שם הארץ בכרכת המוציא לחם מן הארץ, ושם אדמה הניחו בכרכת הפירות.

הרב יצחק זיילבר שליט"א ביתר עליה

נראה לתרץ דכמו דחזוין בקרא בראשית ברא את השמים והארץ, חזוין דהגדרת הארץ הוא שם כללי מאוד, ואפ"ל דבלחם שהוא מאכל בסיסי מאוד ונקבע ברכה מיוחדת על זה מתאים ברכת הארץ שהוא שם כללי ויסודי מאוד, משא"כ ברכת בורא פרי אדמה.

איך לקח הקב"ה צלע מאדם כדי לבראות את חוה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' סנהדרין ל"ט ע"א אמר ליה כופר לרבן גמליאל אלהים גנב הוא, דכתיב בפרשת ב' ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן, אמרה ליה ברתיה שבקיה דאנא מהדריה ליה וכו' ולא יפה היה לו לאדם הראשון שנטלו ממנו צלע אחת, ונתנו לו שפחה לשמשו, דיש להקשות: הא מבואר בגמ' ב"מ ס"א ע"ב שגניבה אסור אפילו אם מחזיר כפל, א"כ מה זה מתרץ שבגלל שנתן לו שפחה לשמשו לכן ליכא איסור גזילה, ותרצתם בשלושה אופנים.

הרה"ג ר' משה פריד שליט"א ס. פאלא ברויל

נראה לתרץ דענה להם לפי דיניהם שליכא איסור לגנוב על מנת לשלם כפל כמו שמבואר ביד רמה ב"ב ט"ז ע"א. מעדני אשר: עיין בספרי פרשת בראשית אריכות גדולה בענין האם גוי מצווה באיסור שלא לגנוב על מנת לשלם כפל.

תגובות אפשר לשלוח

למחבר הרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לנירוויים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב **מושיה טורנר** שליט"א

מונטי

לרגל שמחת נישואי בנו

הבה"ח יהודה שמעון נ"ו

עב"ג תחי' במז"ט

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת

ממכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב

לעילוי נשמת זקנינו

הרב **עזריאל בן**

הרב **מנחם שוורץ** ז"ל

נלב"ע ח' חשון ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב **צבי רייכמן** שליט"א

ממנהלי מרכז מוסדות צאנו

לרגל שמחת היכנס בנו

כמר **אהרן ברוך** נ"ו

לבריתו של אברהם אבינו

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת

ממכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה